

Jeśli chodzi o samo zarządzanie dobrami kościelnymi (*administratio ecclesiastica*), obejmujące zarówno ich gromadzenie, organizację, jak i dystrybucję, św. Cyprian nie rozróżniał wyraźnie sfery liturgiczno-katechetycznej i ekonomicznej¹⁷. Nie ulega jednak wątpliwości, że w większym stopniu niż inni Ojcowie Kościoła doceniał znaczenie motywacji ekonomicznej w życiu jednostki, i z tego faktu potrafił wyciągnąć praktyczne wnioski, z których korzystał jako duszpasterz w swojej pracy codziennej. Niejednokrotnie ubolewał nad niegodnym postępowaniem części duchowieństwa, w tym, co uznaje za rzecz najbardziej karygodną, i biskupów, którzy pragnąc za wszelką cenę powiększyć swój majątek i władzę, podstępem rabują i kupują ziemię, również tą wchodzącą w skład dóbr kościelnych, zajmują się na dużą skalę zyskownym handlem, pożyczają w czasach głodu pieniądze na procent, i w ten sposób stając się wbrew swojemu powołaniu *procuratores rerum saecularium*¹⁸. Szczególnie często podobne oskarżenia kieruje pod adresem odstępców, którzy zdradzili wiarę lub też nie wytrwali w czasie prześladowań, czy w końcu zaniedbują pracę duszpasterską, a mimo to nadal domagają się prawa do swoich dochodów z racji pełnionej funkcji i udziału w ofiarach otrzymywanych od współbraci. Należał do nich – jak powiada św. Cyprian – m.ін. Nowacjan z Kartaginy, znany z chciwości, który przywłaszczył sobie zebrane pieniądze od wiernych i przekazane przez Kościół na przechowanie (*spoliati ab illo pupilli, fraudatae viduae, pecuniae quoque ecclesiae denegatae*). Podobne zarzuty stawiał Felicissimowi, a także diakonowi Nikostratowi, którzy mieli podkraść pieniądze kościelne¹⁹. We wszystkich tych przypadkach biskup wypowiadał się w sposób zdecydowany i jednoznaczny; dla takich ludzi nie ma i nie może być miejsca w Kościele.

Podsumowując należy więc przyjąć, że św. Cyprian chociaż uważał, iż człowiekiem doskonałym może być tylko ten, kto sprzeda swój cały majątek i wspomóż biednych, tym niemniej przede wszystkim jako pragmatyk, który dobrze znał realia afrykańskie, a zatem dostrzegał i rozumiał opory społeczeństwa, jakie tego typu postawa wywoływała wśród wiernych, zdawał sobie doskonale sprawę,

¹⁷ Por. *Epistula* 29, 1; 43, 1; 49, 1; Śrutwa, *Praca*, dz. cyt., 231nn.

¹⁸ Por. Cyprianus, *De lapsis* 6, 12, 35; *Ad Quirinum* 3, 48; *Epistula* 15, 3; 55, 28; L. Halban, *Spoleczne ideały chrześcijaństwa w pierwszych wiekach*, Poznań 1928, 91nn; Seipel, dz. cyt., s. 163nn.; J. Czuj, *Św. Cyprian na tle epoki*, Kraków 1937, 73; J. Rouge, *Recherches sur l'organisation du commerce maritime en Méditerranée sous l'Empire romain*, Paris 1966, 475; Żywczyński, *Kościół*, dz. cyt., s. 126nn.; Śrutwa, *Praca*, dz. cyt., s. 75, 88.

¹⁹ Por. Cyprianus, *De lapsis* 6, 12; *Ad Quirinum* 3, 100; *Epistula* 1, 1; 5, 7; 15, 3nn.; 41; 49; 50; 52; 65, 3; W. Eck, *Handelstätigkeit christlicher Kleriker in der Spätantike*, "Mamorias de Historia antiqua" 4(1989) s. 127nn.